65

I. N. J.

DISSERTATIO SOLENNIS DE PULMONUM VOMICA,

qvam

In celeberrima Leucorea & Conſenſu Gratioſæ Facultatis Medicæ

SUB PRÆSIDIO

VIRI

Nobiliſſimi, Ampliſſimi, Excellentiſſimi atque Experientiſſimi

DN. CHRISTIANI VATERI,

Philoſ. & Med. Doctoris, Pathol. Prof. Publ. Phyſici Provincialis, nec non Academ. Naturæ Curioſorum Collegæ meritiſſimi,

Domini Patroni, Præceptoris,

Hoſpitis & Promotoris ſui multis nominibus devenerandi,

PRO LICENTIA

Summos in Arte Salutari honores DOCTORALES ſolenniter & legitime conſeqvendi

Publico Eruditorum Examini exponit

JOH. CHRISTOPHORUS MINNER,

Mœno-Francofurt.

In Auditorio Majori, horis ante & poſt meridiem conſvetis

Ad Diem April. Anno 1700.

Literis FINCELIANIS.

Inclytæ ac florentiſsimæ Reipublicæ
Francofurtanæ

PROCERIBUS PATRIBUSQVE,
PRAETORI illuſtri,
CONSULIBUS magnificis,
SCABINIS ampliſsimis,
SYNDICIS conſultiſsimis,
SENATORIBUS prudentiſsimis,

Dominis ac Mæcenatibꝰ Patronisque
quam humillime colendis,

ſuæ erga ipſos obſervantiæ argumento,

hoc qvidqvid eſt,

ſacrum eſſe cupit

tantorum Virorum perpetuus admirator,

J. CHRISTOPHORUS MINNER,
Auctor.

INnumeræ ac excellentiſſimæ dotes ſunt, Patroni optimi maximiq; qvibus natura vos benignior inuſitata ratione ornatos voluit: ſed vehementer fallor, aut inter præcipuas laudes hanc numerare oportet, qvod ut regendæ civitatis prudentia præſtatis maxime, ſic invitare mirifice ac omni benevolentiæ genere complecti ſoletis, qvi egregiis artibus & ſapientiſſimis diſciplinis animum inſtruxerunt. Qva de cauſa non adoleſcentes tantum homines, ſed viri etiam celebritate nominis ac eruditionis fama præter ceteros conſpicui, identidem ad vos, Mæcenates, adeunt, atq; ingenii ſui monumenta dedicare vobis amant. Mihi vero, confecto ſtudiorum curſu, non diu deliberandum fuit, cuinam hanc, qvam vocant, inaugurriem diſſertationem inſcriberem. Ingratus merito videri poſſim, ne dicam impius, ſi occaſionem temere prætermittam, declarandi vobis in hac clariſſima totius Saxoniæ urbe, qva ego vos obſervantia ac veneratione proſeqvar. Inſitum natura mortalibus, amare patriam: & qvæ produxit nos tellus, miris illecebris aſſidue trahit. Qvid erat Ithaca aliud, qvam ſaxum aſperum? & ei Ulyſſes tamen beatos Alcinoi hortos poſthabet, ac de patriæ tectis exilientem mavult videre fumum, qvam vel delicatiſſimis

licatiſſimis deliciis ibi frui. Nemo mihi vitio, opinor vertet, ſi non vitam ipſam & ſpiritum tantum, ſed eorundem fructum quoq; atque uſuram dulciſſimæ patriæ deberi, pie ac religioſe profitear: & ejus quidem patriæ, quæ nunquam non viris magnis & omni laude excellentibus aut incunabula præbuit, aut domum. Ac vellem equidem, ut abſoluti quippiam offerre vobis, Patres Patriæ, in præſenti poſſem: nam tantis nominibus nihil protritum convenire ac vulgare, probe intelligo; ſed cum de facultatibus ſuis plerumq; amplius ſperent homines, quam in iis eſt, merito religioni mihi duco, perfectius aliquid in poſterum promittere, quod præſtare haud poſſim. Nam quamvis intentus anxiusque ſcruter arculas meas, ac, quod repræſentari liceat, ſolicite putem; nihil tamen reperio, quod & ingentib9 meritis veſtris & voto meo exacte reſpondeat. Interea tamen integrum mihi fuerit, ſpero, debitoris cujusdam inſtar vos adire, Domini, ac corraſam, quã videtis, ſummulam humiliter offerre, ac præter hæc exquiſitiſſimis orare verbis, accipiatis iuterim, ac conſulatis bene, quod eſt in manu: cum totum ac ſolidum numerare, præſentis copiæ haud ſit. Sed vobiſcum loquentem brevitas decet & reverentia: & jam ſatis liquere arbitror, quibus de cauſis haſce vobis pagellas dedicandas cenſuerim. quas ſi eo vultu ſuſceperitis, quo ſerena ac fauſta omnia veſtris civibus clientibusque promittere ſoletis, magnum ſtudiorum laborumq; fructum conſecutus mihi videbor. Vivite, Patroni, gloriæ Supremi Numinis, immortalitati reipublicæ, ſolatio civium. Scribebam Vitembergæ d. Aprilis, MDCC.

DISSERTATIO SOLENNIS
DE
PULMONUM VOMICA

PRAEFAMEN.

QVemadmodum plurima adhuc in fugientis humani corporis latebris obſcura & occulta; ita cumprimis Vomicarum in viſceribus, & maxime pulmonibus uti cauſæ, ita diagnoſes & prognoſes lubricæ admodum ſunt & incertæ, ut licet omnibus, vel exqviſitisſimis modis in earum indagatione omni tempore laboratum ſit, nondum tamen res ita expedita eſt, qvin plures adhuc difficultates, curam & præſervationem earum ſollicite diſpicienti, obveniant. Non ſolum *Galen. L. 1. de Locis aff.* ſuo tempore conqueſtus eſt, qvod malum hoc non raro ſine febre aut phlegmone, imo ſine tusſi aut ſputo, tacite, ac velut ex improviſo, in pulmone generetur, nec prius ſe prodat, quam patientem interimat. Et *Fernel. L. 5. pathol. c. 10.* multos eorum obſervavit, qvi omnia corporis munia rite exercentes, rupta derepente vomica, e medio ſublati ſunt; in qvorum numero etiam duo Medici reperiuntur, qvi nullis ſignis impendens periculum prævidere potuerunt: Sed easdē adhuc qverelas audimus: Nam *Bonet. Theſaur. Medic. Pract. de affect. Pectoris* undenam, inqvit, materies iſta ab initio proveniat, & cujusmodi indolis, antequam maturetur, fuerit, determinare non licet, qvia morbi hujus ſeminia ſecreto jacta, & clanculum adulta, originem prorſus occultam ducunt: Quapropter causæ ejus procatarcticæ ſive remotiores latent,

qvin imo, dum incipit & accreſcit, neqve prognoſis inſtitui poteſt, antequam ictu ferali ſe prodit; ſic tota ejus res in inſidiis eſt: Et curioſiſſimus *Kerckringius*, poſtquam quatuor annorum puellæ neque diſpnœa, neque tusſicula ulla, neque phtiſeos ſpecie laborantis, imo toto corporis habitu bene conſtitutæ & pingvis, tantum febre continua extinctæ, viſcera poſt mortem inſpexerat, *obſerv: Anatom. LXXII.* exclamat: Qvid vis Riolane, qvid Tu Maſſa? ecqvid hæc puella poterit tantas inter vos cernere lites. Ego addo plurimos me ſecuiſſe, qvi pulmones altera parte habebant exulceratos; raros qvi utroque, qvi tuſſi, aut diſpnœa laborant, non adeo multos. Quæ procul dubio etiā ratio eſt, quare a Medicis, licet integra Medicinæ ſyſtemata & Praxes ſcripſerint, rarisſima & parcisſima vomicarum mentio, multo minus cura fiat: imo fruſtraneum omnino in deſcriptione earum occupari cenſet *Gerb. Blaſius Therap. ſpec. p. 313.* quia eas dignoſcere, adeoqve curare Medico prorſus impoſſibile ſit. Aliter vero edoctus nihilo ſecius in pulmonum imprimis vomicæ cognitione & curatione vires periclitari, eamqve in rem breves & ſuccinctas theſes eruditorum cenſuræ exhibere conſtitui, qvod ut feliciter, & in langventium ſolatium fiat, Arbiter & Conſervator vitæ humanæ clementisſime jubeat.

THES. I.

Abſceſſus & ulcera uti in omnibus fere corporis humani partibus, ita in pulmonibus maxime generari, novum non eſt, ſed in iisdem tamdiu, etiam absqve omni mali ſuſpicione, ægrorumque querela ad mortem ſubitaneam usqve latitare poſſe, id ſane attentionem mereri, omnemq; Medici curam & circumſpectionem reqvirere, imo poſtulare judico. Talis autem eſt Vomica, a collectione & evomitione

puris

puris virulenti forte dicta. Abſceſſus nimirum, vel ulcus in pulmonis quadam parte collectum & membrana propria, tanquam cyſtide, circum circa arcte incluſum, ut reliquas vicinas partes præcipue in principio vix afficere, indeqve nulla gravia ſymptomata tum inducere nullamqve ſui ſuſpicionem reddere qveat.

Thes. II.

Ab aliis qvidem ſub tumoris formali concipitur & deſcribitur, ſed termino generaliori, minusque adæqvato; duplex etenim tumoris genus, etiam in pulmonibus, jam tum ab *Hippocrate noſtro L. 1. de Morbis* conſtitutum, quorum unum crudum & durum nunquam ad ſuppurationem tendit, licet ſenſim increſcat, ſpiritus vias præcludat, & tandem ægrum interimat, idqve propterea potius ad ſcirrhorum claſſem pertinet: Vomica autem vera & perfecta ſemper materiam purulentam vel virulentā habet, eamqve capſula, vel folliculo membraneo & tumido incluſam; Qua ratione etiam a phtiſi, empyemate, aliisqve pulmonum corruptionibus facile diſcernitur: In phthiſi enim pulmonari ulcus nullis amplius limitibus continetur, ſed longius ſerpit, modo ſangvini ſe miſcet, & febrim hecticam aliaqve mala inducit; modo in bronchias cum larga rejectione per tuſſim, aut plane in cavitatem thoracis erumpit, & empyema demum formale conſtituit.

Thes. III.

Atqve ejusmodi abſceſſus non ſolum in pulmonibus, ſed in pluribus aliis locis deprehendimus: Ita interdum ſub cranio in loco decliviori & juxta os petroſum, inter meningem duram & cranium, vel inter ipſas meninges, imo intra cerebrum ejusmodi folliculi pure pleni, & una ſemper ſede ſtabiles reperti, de qvibus ſi placet, legi poteſt *Arnold Bootius*

de

de Affectibus omisſis Cap.1. Pariter puero durisſimum hepatis parenchyma, vel mille abſceſſibus minutis refertum vidit *Ol. Borrichius*, uti refert *in Actis Haffniens. A. 71. & 72.* In alio ſexagenario hepar concluſum in ſe habebat fœdisſimum abſceſſum, pure viridi teterrimiqve odoris refertum, *apud Ot. Heurn. obſ. 22.* Quemadmodum in famula iſta apud *Foreſt. L. XIX. obſ. XI.* Hepar extrinſecus prorſus illæſum, in alterutro tamen lobo ſupra ſtomachum retracto vomicam purulentã cum putore intolerabili exhibuit. De lienis vero Vomicis exempla inſigniora habent *Stalpart Van der Wiel obſerv. Rarior. XLVIII. Job Mekeranus p. 461.* Renum *Coiter. obſ. Anatom. chirurg.* In teſtibus ſeu ovariis Mulierum *Domin. Panarol. Obſ. Medicinal. Pentecoſt I. obſ. XIV. & alii.*

Theſ. IV.

Imprimis tamen pulmonibus tales abſceſſus familiares deprehenduntur, partim ob laxiorem & veſicularem plane texturam, qva humores tranſeuntes qvoscunqve facillime colligunt & retinent, partim qvoqve ob mirabiles vaſorum plexus, & perpetuum inſuper aeris frigidioris in reſpirationibus acceſſum immediatum, ex qvo ſangvis, aut tantum ſerum in iſtis vaſculorum plexibus & anfractibus facillime coagulatur, & in circuitu ſuo impeditur, donec ſtagnando ſenſim acriores facti, ſucci iſti vicinas veſiculas extendunt, erodunt & ejusmodi abſceſſus modo majores, modo minores, plures vel pauciores gignunt, qvales referuntur a *Schenk. L. II. obſerv. Foreſt. L. XV. obſ. LI. Fernel. L. V. Pathol. C. X. Ballon. L. II. Conſil. Medicinal. VI. Thom. Willis. Pharm. Rat. P. II. ſ. 1. C. II. Bartholin. C. II. Hiſtor. LIX. Hagendorn C. 1. obſ. XCV. Tulp. L. II. obſ. X. Bonet. Med. ſeptent. P. 1. ſ. XI. & in ſepulchreto.*

Theſ. V.

Ex qvibus omnibus jam liquet, abſceſſus tales reconditos & occluſos tantum fieri, qvando ſucci corporis noſtri

vita-

vitales, ſangvis ejusdemqve ſerum in motu & circulo ſuo per vaſcula minima, ſæpius capillaria, & miris modis inter ſe contexta & complicata impediti, nihilo ſecius tamen vi impulſus, a tergo ſeqventis tranſitum urgentes, vaſcula iſta, eorundemqve inprimis oſcula diſtendunt, indeqve partem qvandam ſui in porulos & veſiculas aptas ſeponunt. Hæc autem pars ſegregata, & extra vitalem circulum poſita, etiamſi qvam maxime temperata & nutritia, ex heterogeneis tamen partibus ſalinis & ſulphureis, acidis & alcalinis, volatilibus & fixis, gelatinoſis aliisqve prædita, neceſſario, tranſeuntibus primum partibus ſubtilioribus, ſpisſeſcit, & partes heterogeneæ, a calore partium vicinarum excitatæ, more omnium liqvorum heterogeneorum, inter ſe agunt, ſe invicem atterunt, agitant, ab invicem ſecedunt, ex qvo deinde citius, ſive tardius, pro circumſtantiarum cauſarumqve adjuvantium diverſitate, productum ejusmodi purulentum & fœtidum emergit.

Theſ. VI.

Materia enim qvæ in Vomicis reperitur, ſemper eſt purulenta, licet non ſemper pure talis, ſed interdum plus minus ſeroſa, gelatinoſa, ſangvinolenta, æruginoſa, virideſcens aut flaveſcens, prout ſucci egresſi comparati, & magis vel minus digeſti fuerint. Pus & purulenti liqvores albicantes unice qvidem generantur e partibus ſangvinis ſeroſis, gelatinoſis & chiloſis; minime vero rubicundis & ſangvinolentis, uti videmus in qvibuscunqve ulceribus, etiam internis & pulmonaribus phtiſicorum, qvæ qvotidie magnam copiam puris lactei fundunt, absqve vaſorum ſangvineorum apertura, ſangvinisqve imminutione; nihil tamen impedit, qvin tales etiam eroſis vaſis iſtis ſangviferis

 permi-

permiſceantur; ex qvo etiam fit, qvod rejecta ulcerum non ſemper lactea vel cinerea, ſed ſæpius lutea, rubicunda & æruginoſa appareant.

Theſ. VII.

Egresſui vero & collectioni ſuccorum iſtorum in pulmonibus nimis multæ cauſæ occaſionem præbent, & fores aperiunt, eæqve tam internæ, qvam externæ, qvæcunqve modo circulum iſtorum impedire, aut vaſorum veſicularumqve ruptionem efficere ſufficiunt. Ex internis inprimis accuſari hic debet cacochymia ſangvinis ſcorbutica, acido-acris, vel ſalſa & viſcida, ex qvo facile ſordes ejusmodi acres intra membranaceas pulmonum veſiculas cohærere, earundemqve fibrillas tenerrimas dilacerare, poſſunt: unde ſcorbuticis potisſimum pulmonum æqve ac aliarum partium eroſiones, easqve fiſtuloſas, ſæpius maxime familiares eſſe, experientia qvotidie loqvitur. Neqve novum eſt, in ſcorbuticis ejusmodi, ex ulceribus extrinſecis pedum aliarumqve partium occluſis, ſerum iſtud acre in viſcera, & præcipue pulmonum veſiculas decumbere, ibidemqve ulcera creare. Acredo vero, iſtius ſeri qvanta ſit, vel ex illa *Panaroli obſerv. XL. Pentecoſt.* apparet, ubi rejectum pus ex confirmato ulcere pulmonum adeo virulentum & malignum fuit, ut muſcas illud guſtantes inſtar arſenici interemerit. Et *Chriſtoph. Benedict. Tabidor. Theatr. pag. 79.* multos fere marcore confectos ſe vidiſſe ait, qvorum ſangvinis univerſi ſyſtema ſale ſcaturiit, qviqve fluxione periodica mitiori ſputum muria conditum per biennium aut triennium effudere, per extremos arteriæ pulmonicæ ſurculos: Et inter eos Londinenſem Mercatorem in ſceletum propemodum mutatum, cui liqvor ſalinus tandem

apul-

a pulmone refluus, tam efferus, ut chirones volis manuum turpiſſimos, & ulcera exedentia pedibus inuſſerit.

Theſ. VIII.

Huc ergo etiam pertinent catarrhi ſalſo-acres, vel ſeri ejusmodi acris in pulmones decubitus ſolennes, qvos qvidem olim fictitiis a cerebro depluitionibus male tribuerunt: Salia ſcorbutica a naturali ſangvinis textura & combinatione deflexa, ac in fluorem evecta in pulmonibus & partibus vicinis glanduloſis æqve, & longe facilius ſecedere, earumqve fibrillas tenerrimas erodere, imo tuſſes ſolennes & ſpaſmodicas inducendo, vaſorum rupturas efficere qveunt. Cujusmodi notabile exemplum refert *Foreſt. l. c.* de Regis Hiſpaniæ & Angliæ Oeconomo Abbenbrouck dicto, & diuturnis catarrhis cum tuſſi ferina afflicto, in cujus pulmonibus inſignem vomicam poſt mortem invenit.

Theſ. IX.

Neqve tacendæ hic ſunt evacuationes ſangvinis aliorumqve humorum alias ſolennes & ſuppreſſæ, qvandoqvidem recrementa & ſcoriæ impuræ ſangvinis, his mediantibus evacuari ſolitæ, ſæpius in viſcera laxa & apta decumbunt, ſecedunt & tota die eorum obſtructiones, inflammationes, exulcerationes, conſeqventer etiam vomicas producunt: Ita a ſudore & tranſpiratione inhibita ortam in Medico Vomicam pulmonarem retulit *Schmid. ad Ephemerid. German. A. VIII.* Eandem a pleuritide relictam refert *Heurn. l. c.* qvemadmodum etiam vomica hepatis ab inflammatione ejus male curata orta fuit ap. *Panarol. l. c.* & plures in eodem a ſacculis calidis, vel potius ferventibus pro

fomentatione ejus inepte adhibitis meminit *Bonet. in ſepulchreto.*

Theſ. X.

His omnibus tanqvam cauſis proximioribus internis accedunt deinceps plures aliæ procatarcticæ: Nimiæ pulmonum agitationes, inflationes & contractiones ſubitaneæ inter clamores, tuſſes, exercitia corporis violenta; inſpirationes pariter aeris non ſolum frigidi, nebuloſi, ſed maligno interdum miaſmate inqvinati. Non minus conformationes & cohæſiones pnlmonum præter naturales, ſcirrhi, calculi, inflammationes, pleuritides, contuſiones, lapſ9 & innumera alia, qvæcunqve vaſornm veſicularumqve ruptioni, aut ſolum extenſioni occaſionem dare qveunt. Exemplum ejusmodi vomicæ inſtar ovi columbini ex nimio motu rurſus habet *Foreſtus l. c.*

Theſ. XI.

Hisqve præcognitis eo clarius jam patet, qvam cognitu difficile malum hoc ſit, ut, uti in limine jam meminimus, ægri ſæpius ſe periiſſe prius, qvam morbo hoc laboraſſe experiantur: Latet enim inter initia in veſiculis interioribus pulmonum, qvi licet nervis ſuis, indeqve ſenſibilitate non deſtituantur, propter defectum tamen expanſionis & connexionis firmæ cum aliis partibus ſolidis, facilius cedunt injuriis, nec a rebus pungentibus, aut erodentibus tam exqviſite dolere qveunt, uti e phtiſicorum, imo pulmonibus vulneratorum, exemplis abunde conſtat: Colligendum igitur id ſolum eſt ex antecedentibus cauſis anteа memoratis, qvibus ſi dolor aliqvis gravativus & fixus, tusſis ſicca,

ſis ſicca, difficilis reſpiratio, aut etiam ſubitaneum ſputum purulentum, absqve tamen febre hectica, atrophia aliisqve phthiſeos ſignis accedit, de Vomica nullum amplius dubium eſt,

Theſ. XII.

Tamdiu vero ulcera ejusmodi Vomicæ titulo tantum veniunt, qvamdiu propriis adhuc terminis & membranis, vel capſulis continentur, nec corruptionem ſuam aliis viſceribus, aut ſuccis prætereuntibus communicant; qvamprimum vero adjacentibus partibus ſucceſſive eroſis maſſam ſangvineam afficiunt & inficiunt, aut etiam pulmones extrorſum perforant, potius in phtiſin, empyema, aliaqve mala abeunt. Alias vomicæ ipſæ in ſe qvoqve multis modis differunt; & qvidem ratione cauſarum & complicationum cum aliis morbis, qvandoqvidem alias a cauſis magis intrinſecis, iisqve rurſus admodum variis, alias vero ab externis oriri, & præterea modo cachexiis, ſcirrhis, phtiſi, aliisqve multipliciter ſociari vidimus: pariter qvoqve ratione ſubjecti ſpecialis, qva aliæ dextrum, vel ſiniſtrum pulmonum latus, nec non partes interiores, vel ſuperficiales magis occupant; eæque plures vel pauciores, majores vel minores.

Theſ. XIII.

Atqve ex his demum omni circumſpectione conſideratis, & inter ſe diligenter collatis Medicus tantum prognoſin ſuam formare poteſt. Qvamvis enim malum medentum oculos prorſus fugiat, nec uti diximus ægri conqverantur, ideoqve etiam cura ab iisdem, nihil mali metu-

 entibus

entibus negligatur, donec tandem latius ſerpendo febri, tusſi, anhelitu, phtiſi, aliisqve ſymptomatis ſe prodit. Nihilo ſecius tamen vomicæ in parte ſuperiori pulmonum & bronchiis vicinæ tutiores ſunt, qvam profundæ, in extremis ſcilicet loborum hærentes; illæqve minores, qvam majores, pauciores qvam multiplices: tales enim facilius aperiuntur, & ulceri erumpenti ſuperiora verſus exitus conceditur: cujusmodi felices eventus videre licet in *Ephem. Germ. Decur. 1. A. IX. & X.* Item *Decur. II, A. VI.* vel *Bonet. in Medic. ſeptentr. Barbett. Pr. L. II. Cap. III.* Sic Vomicam ſiniſtri lateris in viro Nobili a lapſu ante aliqvot annos ortam, & non ſine metu ſuffocationis ruptam, Excell. Dn. D. Præſes curavit feliciter, ut nihil mali æger amplius ſentiat. Sed obſervandum qvod ulcera iſta, licet ſemel rupta & mundata propter vaſorum eroſionem, pulmonumqve continuas motiones, difficillime conſolidentur aut conſolidata denuo facile, ob circulum tum difficiliorem humorum rumpantur, & ægri recidivam patiantur. Alias vero grandiores & profundiores ob denegatum exitum tandem longe lateqve ſerpunt & erumpendo demum ægrum ſubito ſuffocant, aut pulmones penitus conſumunt & in phtiſin incurabilem & empyema terminantur: qvalia exempla videantur ap. *Bonet. in Sepulchr. Barthol. in Hiſtoriis Rar, L. II. Tulpium L. 1. obſ. Foreſtum l. c.*

Theſ. XIV.

Qvodſi igitur tantum periculi Vomicæ habent, omnibus ſane modis ubicunqve, vel minima ſuſpicio monet, cavendum, ne vaſcula & glandulæ pulmonum obſtruantur, aut obſtructæ cito aperiantur, humores ibidem reſtitantes, ante-

anteqvam in corruptionem vel pus abeunt, reſolvantur; Vomicæ vero jam factæ cito aperiantur, materia purulenta evacuetur, abſtergatur, ulcus conſolidetur & ulterior corruptio inhibeatur, remediis qvibuscunqve e Chirurgia, Pharmacia, & Diæta paratis.

Theſ. XV.

Qvoniam vero non ſolum remedia, licet optima & ſelectisſima in promptu habere, ſed qvando, cui & qvomodo hæc vel illa, ob circumſtantiarum infinitam fere varietatem & mutationes inexplicabiles, in qvas individua morboſa, eodem licet morbo afflicta, incurrunt, ſcire convenit, ideoqve qvæ cuivis vomicam metuenti, aut eadem jam tum laboranti, pro indicantium ſuaſu, conveniant, ex ordine videbimus: Scire qvid fieri oporteat, mgna res non eſt, aſt qvibꝰ rationibus id efficias, id vero ſcire artificium eſt, ait *Galenus L. 6. Method. Medendi. Cap. 2.*

Theſ. XVI.

Ita in Vomicæ pulmonaris curatione præ ceteris qvidem valent omnia medicamenta incidentia, reſolventia & detergentia, bechica ſeu pnevmonica communiter dicta, qvæ humores craſſos, viſcidos & lentos in anfractibus vaſorum aut veſiculis hærentes, qvieſcentes & infarctos attenuant, & in motum rurſus cient, ut cum reliqvis in circulum redire, aut ſi minus, per tusſim tamen & ſcreatum rejici qveant: id qvod egregie præſtant omnia acria, ſale volatili oleoſo blandiori fœta, item amara, dulcia, humectantia, imo acida & acido-dulcia, minus qvidem vitriolica, ſed magis ſalina: qualia ſunt Radices Ari, Angelicæ, Ariſtolochiæ rotundæ,

Altheæ,

Altheæ, Helenii, Ireos florentinæ, Glyzyrrkizæ, Polypodii querni, Scyllæ, Tuſſilaginis, Raparum: Semina Aniſi, Fœniculi, Naſturtii, Sinapeos, Caricæ, Iujubæ; Herbæ & Flores Hyſſopi, Marrhubii, Eryſimi, Capilli Ven, Farfaræ, Rorellæ, Nicotianæ, Veronicæ, Croci, Benzoe, Gummi Ammoniacum, Myrrha, Sulphur commune, Sal ammoniacum; & ex his præparata varia Infuſa, Decocta, Elixiria, Eſſentiæ, Extracta aliaqve cujusvis Ægri temperaturæ, ætati, appetitui aliisqve circumſtantiis accommodata: e. gr. Elix. Pectoralis D. Præſid., Balſam. Sulphuris therebinth., aniſatum, Spiritus ſalis ammoniaci aniſat., Aſthmat. Michael. Inprimis Decocta e Nicotiana, Hyſſopo, Marrhubio, Salvia, Iride, Polypodio, Glyzyrrhiza, & ſimilibus cum Aqva Calcis vivæ parata hic inſignis efficaciæ eſſe novi. Imo ſola Radix Helenii ſ. vel condita cum Aqua ſcabioſæ, vel ſimili decocta & convenienti ſirupo de Eryſimo vel Nicotianæ paucoq; Spiritu ſulphuris condita egregiam conſtituit potiunculam expectorantem. In expectorando Empyemate & pure pectoris ſive ex pleuritide, ſive vomica, ſive vulnere pulmonum, inqvit, *Celeb. Etmuller. Comment. in Schröder. p. m. 68.* expertisſima eſt Nicotiana & ex eo paratus Sirupus, de qvo legi meretur *Epiphan. Ferdinandus Hiſtor. 32. & 45.* ubi decocto Nicotianæ a præſentisſima morte aliqvem ſe liberaſſe meminit, indeqve eandem ſatis commendare neqvit: ſic ℞. Decoct. vel Aqvæ Nicotian. ℔ß. Sirupi ejusdem, Oxymellis Scyllit. ã. ℥j. Spiritus ſulphur. ℈j. M. R. Sirupi de Nicotian. vel Hederæ Terreſtr. l. Sulphurati, Oxymellis ſcyllitici. ã. ℥j. Balſami ſulphuris aniſ. ʒj. M. R. Therebinth. Venet. ʒj. vel ii. ſolvantur cum vitello ovi & ſaccharo, & detur cum juſculo, vel ovo ſorbili tanqvam evporiſton cito rumpens & abſtergens.

gens. *Petr. Joh. Faber univerſalis ſapient L. 3. Cap. 3.* mirifice hic laudat oleum ſuum Antimoniale rubrum, idem vero præſtat Balſamum ſulphuris comm. vel Antimonii rite paratum.

Thes. XVII.

Qvod ſi vero hæc & ſimilia ad aperiendum, reſolvendumque ulcus nondum ſufficiunt, neqve ad puris exitum viæ patent, indeqve ſangvini ſe miſcet, ipſumque aut corrumpit, aut a circuitu præpedit; vel in ductus tracheales confertim irruens ſimul plurimos eorum implet, infarcit, adeoqve præſentaneum ſæpe ſuffocationis periculum infert; tum omnino qvoqve vomitoria in ſubſidium trahere convenit; ſiqvidem vomitionis conatibus in ventriculo & gula excitatis, etiam vicinæ eorum partes, imprimis qvoqve thorax & pulmones irritantur, agitantur, & hac ratione materia ibidem tenacius hærens efficaciter exprimitur: Modo tamen reſpectus virium aliarumque circumſtantiarum habeatur; & inprimis ne metus rupturæ vaſorum gravioris, aut hæmoptiſis adſit, cautelæ prudenter obſerventur; In qvo ipſo *Hartmann. Sylvium, Ettmullerum* & alios conſentientes habeo. Eidemque ſcopo priora præparata ex Nicotiana, Scylla marina, in majori doſi data, aut Tartaro, Sirupo vel Oxyſaccharo emetico acuata ſufficiunt.

Thes. XVIII.

Jam ulcere rupto & per expectorantia iſta ſatis mundato, ea quoque addenda ſunt, qvæ ſinum eroſum exſiccant & conſolidant. Difficilius alias pulmonum, quam aliarum fere omnium partium ulcera ſanari in aprico eſt, non ſolum qvod medicamenta per multos demum anfractus & mutationes, minus integris viribus eo perveniant, ſed pulmones qvoque ob ſubſtantiam minus carnoſam, & motum perpetuum, imo aeris continuum & immediatum ingreſſum, conſolidationem haut facile

 ad-

admittant, eoq; generoſioribus vulnerariis exſiccantibus & balſamicis hic opus eſt, iisque in largiori doſi & continua ſerie exhibitis, ita ut, univerſam ſangvinis maſſam ſimul diſponant, nec aliis partibus & viſceribus noceant. Qvibus ſcopis præter antea laudata abſtergentia & expectorantia inſerviunt: Radices Tormentillæ, Symphyti maj. Conſolid., Saracenicæ cum toto, Chinæ, Rhabarbari; Ligna Santalorum, Saſſafras, Guajaci: Herbæ Alchymillæ, Hederæ terreſtr., Sanniculæ, Plantaginis, Millefolii, Pulmonariæ, Piloſellæ, Vincæ per vincæ, Centaurii minoris, Salviæ; Flores Roſarum, Hyperici, Croci. E qvibus rurſus pro indicantium & ægri lubitu Infuſa, Decocta, Eſſentiæ, Pulveres aliaque ex methodo præſcribendi formulas facili negotio parari poſſunt. Hederam terreſtrem omnibus aliis ſpeciebus ſimplicium præfert *Ellmullerus de Empyem.* quæ ſuppuratos ex fundamento, uti loqvitur, curat. Hinc ejus Decoctum & Succum cum Antimonio-diaphoretico, Thure, & Myrrha exhibitum in hoc caſu inæſtimabile remedium vocat, idque jam tum olim fuit obſervatum Cratoni ap. *Scholzium* & *Welſchium* in pluribus ſucceſſit, ceu ipſemet teſtatur *Decad. 3. Curat. 9. Poterius* vero in *Pharmacop. ſpagyr.* æqve laudat Bagulæ ſeu Conſolidæ mediæ Decoctum ad quæcunqve pulmonum ulcera perfecte curanda. Habemus vero adhuc plura alia generoſa conſolidantia in promptu: Eſſentiam Travmaticam D. Michael., Hagendornii vel *Dn. D. Præſidis*, Hyperici Balſamic:, Catechu, Tinctur. Antiphtyſica Gramanni, Balſamum, ſirupum & Flores ſulphuris rite parata, Balſam. Peruvian., de Copaiba, vulnerarium D. Præſid. cum ſaccharo ſaturn. Locatelli, Pilulas ſulphuratas Ejusdem, de ſtyrace Sylvii, Antiphtiſicas Riverii, Pulveres & Trageas ex Radice Ireos florentinæ, floribus ſulphuris, Succino, Gummi Arabico, Tragacanth., Reſina Maſtichis. Lapid. Cancrorum Antimonio-diaphoretico, Antihectico Poterii, Bolo Armena,

Terra

Terra ſigillata & ſimilibus, qvibus profecto humorum acrimonia ſimul egregie infringitur, afflixus cohibetur, & ulceris conſolidatio, ſi qvæ unqvam posſibilis, optime promovetur. *Franciſcus Joel. oper. Medic. 3. L. 3.* ad pulmonis exulcerati exſiccationem nihil præſtantius eſſe judicat, qvam ſi qvis qvotidie ʒj. florum ſulphuris in hauſtu lactis Caprini aſſumat; aut pulveris magis compoſiti ex iisdem floribus cum Bolo armena, Ebore uſto, & ſemine papaveris: Phlegma vero Vitrioli ſulphureum ab omni acido corroſivo liberatum, fuit evporiſton Helmontii Junioris ſingulare ad corruptiones viſcerum internas curandas, uti refert *Marcus Marc. Philoſ. Veterum Reſtituta.* Mire qvoque in hunc finem commendatur pulvis de fungo ſalicis Ruffæ ad ʒii cum ā ſacchari candi qvotidie mane & veſperi ſumptus in *Miſcell. Curioſ. D. 2. A. 1.* & Electurarium Wincleri. *Ibid. D. 1. A. VI.*

Thes. XIX.

Ad eundem ſcopum & finem etiam à Practicis commendantur ſuffumigia e Thure, Maſtiche, Myrrha, Succino, Benzoe: Neque ſunt de nihilo quoniam hac ratione effluvia balſamica, exſiccantia & conſolidantia immediate cum aere intra locum affectum recipiuntur & applicantur. De quibus eorundemque inſtrumentis variis legi poteſt *Benedictus in Theatr. Tabidorum.* Sed miror qvare a *Williſio Pharm. Rat. P. II. Capite de Vomica* & *Boneto in Theſauro Practico L. III. de Vomic.* aliisque his ſuffitibus etiam addatur Auripigmentum, recrementum illud metallicum e vaporibus ſulphureis metallorum intermixtis ſpiritibus acerrimis volatilicis concretum: Qvod per ſe externe & interne ſepticum eſt, indeque pſilotra ingreditur; multo magis, ſi ab igne reſolvitur, particulas ſuas acerrimas non ſolum pulmonibus, ſed partibus qvibuscunqve nervoſis inſinuabit, ibidemque roſiones & punctiones potius, quam conſolidationem juvabit: Novi qvidem, qvod in ulceribus ſordidis cancroſis & fiſtuloſis interdum

 ab-

abſtergendo proſit, id tamen extrinſece, & partibus ſolum calloſis l. ſordidis caute applicatum: Potius præter reſinoſa & ſulphurea priora cum *Ellmullero Comment. in Schroeder.* commendarem fumum ex foliis Tusſilaginis exſiccatis, cum ſuccino & ſem. aniſ. permiſtis, loco Tabici per fiſtulam hauriendum.

Thes. XX.

Sed tamen interdum contingit, qvod neqve his omnibus abſceſſus ejusmodi, pulmonibus intimius occluſi, apperiri, multo minus abſtergi & conſolidari queant, qvin potius propter cohæſionem pulmonum morboſam cum coſtis vicinis ibidem aut intra cavitatem thoracis exitum affectat, qvo caſu certe ſola apertio vel ſectio thoracis, eaque viribus adhuc integris, neque pulmonibus aliisque viſceribus nimia putredine jam corruptis, reliqua eſt; qua ratione etiam duos ægros affectu iſto laborantes, & poſt ruptã, pulmonibus vomicam pus merum & fœtidum copioſe exſpuentes, brevi a ſe feliciſſime curatos, cum omnibus circircumſtantiis refert *Williſius l. c.* Sic Vomicæ diu in pectore a qvodam geſtatæ, & caſu ſanatæ, exemplum memorabile affert *Barthol. Hiſt. Anatom. C. VI. obſ. XIV.* qvi diu ex ea quamvis ignota, ſpirandi difficultate & atrophia jam maxima afflictus, forte in duello vulneratus fuit gladio, prope ſternum inter coſtas penetrante: Qvo vulnere ſimul vomica latens feliciter aperta, thoracis qvidem cavitatem pure replevit, ita ut vix ſpiritum læſo concederet; ſed aperto, ſicut in Empyematicis, latere inter coſtas conſuetas magna copia vacuato pure, ſenſim ad ſe rediit, convaluit, & habituoſior factus; qvemadmodum etiam apud *Plinium* Phaleræus qvidam Vomicæ morbo a Medicis deploratus, cum mortem in acie oppeteret, vulnerato pectore, medicinam eandem invenit: Sed plura alia exempla, ubi ejusmodi thoracis paracentheſis de induſtria, & ex neceſſitate inſtituta, feliciter ceſſit,

ceſſit, habent *Marchett. obſerv. Chirurg. XL. Ephemerid. Germ. Decc. III. A. 1. Bartholin. Cent. III. Epiſtol. LXXXV.*

Thes. XXI.

Facta igitur decenti ea apertione opus adhuc eſt, ut præter vulneraria interna antea commendata, ulcus etiam externis injectionibus mundetur, & ad conſolidationem conſtantem redigatur: Cui ſcopo ſatisfacient Decocta & Linimenta e Radicibus Conſolidæ, Tormentillæ, Liqviritiæ, Angelicæ; Herbis & Floribus Hyſſopi, Hederæ terreſtris, Marrhubii, Hyperici, Roſarum, Maſtiche, Myrrha. Aloe, Croco, Melle & ſirupo Roſarum ſimilibusque facta, & per aperturam tepide immiſſa; aut, qvod melius, per ſyringam infuſa, ut ulcus internum eo melius attingant, & quoque colluviem corruptam e cavitate thoracis commodius eluant.

Thes. XXII.

Novi qvidem, qvod natura ipſa ſubinde per varia loca inimitabili arte purulentias evacuaverit, qvando Pleuriticis, imo Empyicis ſanies fœtidisſima modo per urinam, modi ſcabiem ſeceſſit, de qvibus exempla annotarunt *Hildanus Cent. III. Hiſtor: XXXIX. Panarol. l. c. Horſt. L. III. obſ. X. Borellus Cent. I. Obſ. XVII. Ettmuller. l. c. M. A. N. C. A. II, III. & VI.* Verum tales evacuationes rarisſime, & ulcere non niſi in viſcere adhuc contento, oſculisque vaſorum adhuc vicino ſperare licet, ita ut ſanies denuo per venas in circulum communem redire qveat: Qvod ſi naturam moliri obſervaverit Medicus, omnino miniſter ejus ſemp er paratus & inſtructus ſit, ut eandem, qvocunque etiam vergere videatur, dirigat, promoveat, aut pro necesſitate corrigat.

Thes. XXIII.

Thes. XXIII.

Atqve hæc omnia dum perguntur, altero qvoque oculo ſymptomata alia concurrentia aut complicata Medicus reſpiciat, neceſſe eſt, ita, ut catarrhos verſus locum affectum decumbentes, febrim, hæmoptyſin, phtiſin, tabem, ſuffocationem aliqva mala, qvanta fieri poteſt diligentia, præcaveat, aut ad minimum mitiget, remediis cuivis debitis, & morbo primario ſimul accommodatis; inprimis omnia humorum acrimoniam temperantia hic officium facient, ſive id abſorbendo, involvendo, aut diluendo præſtent, utpote qvibus ſimul humorum affluxus inhibetur, motus peregrini & febriles in iis impediuntur, ulterior eroſio, hæmoptyſis, phtyſis aliaque removentur. Eoque nomine præ cæteris hic laudem merentur lapides cancrorum, Ebur ſine igne, ſuccinum præparat., Flores Sulphuris, Antimon. diaphoret, Antihecticum Poter., Sperma Ceti, Gummi Tragac. Arabic., Species Diatragac. Diaireos, & antea commendata Decocta e Radice Chinæ cum liqviritia, paſſulis & floribus papaveris, Pilulæ de ſtyrace &c.

Thes. XXIV.

His ipſis etiam ægri a recidiva præſervari poſſunt & debent modo pro neceſſitate Laxantia, Sudorifera, Diuretica, Venæ ſectio aliaque interponantur: Cum purgantibus qvidem caute mercandum, qvoniam humores magis commovent, turbant, & nutritium qvoque ſerum abſumunt; nihiltamen impedit, qvo minus lenia abſtergentia ad purificandas primas vias & avertendos majores affluxus per intervalla interponi qveant: Hinc *P. J. Fabr. l. c.* ſignis Vomicæ apparentibus ſic ſuccurrendum inqvit: Purgandum inprimis eſt corpus noſtra purgatione Antimoniali; nec exiſtimo tutiori & meliori medicamento poſſe uti adverſus crudelem, & tantum hoſtem, quam ſolo hoc medicamento; qvo ter, aut quater eſt utendum per tres, aut quatuor dies; ſummo mane, jejuno ventriculo

dan-

danda ſunt grana VI. aut VIII. antimonii noſtri præparati: Purgato deinde corpore utendum eſt, pergit, oleo vitrioli vel ſulphuris cum pauco Spiritu therebinthinæ ad guttas X. vel XII. uniuscujusqve, cum ſirupo violarum permixtis & propinatis: Sic curatur Vomica, vel enim evaneſcit, vel rumpitur ſine læſione, quia malignitas majori ex parte purgatione noſtra fuit evacuata.

Thes. XXV.

Pari ratione ſudorifera in tempore adhibita ad reſolvendos, corrigendosque humores, inſigniter facient, qvod probe perſpiciens *Lotich. obſervationum ſuarum, p. m.* 23. ait: Ad materiam pulmonum jam impactam, digerendam, attenuandam, & per ſudores ſucceſſive evacuandam, nihil utilius facile excogitari poterit Decocto Ligni Guajaci; qvo tanquam hujus affectus Bezoardico alii inſignes Medici tam olim, quam hodie, imo ipſe ego ſingulari cum ſucceſſu uſi ſumus: Item ſentit *Brunnerus in Conſiliis de phtiſi.*

Thes. XXVI.

Sic porro quando Venæ ſectio, Scarificatio, & fonticuli, vel veſicatoria ad præſervationem ex uſu eſſe poterunt, qvilibet ſecundum indicantium & permittentium ductum facile judicare poterit. Nihil igitur niſi cautelæ Diæteticæ reſtant; qvæ in eo conſiſtunt, ut Aer eligatur ſerenus & purus, ad ſiccitatem & caliditatem magis diſpoſitus: Vitetur vero impurus, nebuloſus, frigidus, ſalinus, aliisque malignis qualitatibus imbutus. Pariter in Cibo & Potu vitanda erunt acida, acria, nimis aromatica fermentabilia, viſcida & flatulenta, Motus, qvies, ſomnus & reliqua omnia ſint moderata. Ita nullum dubium eſt, qvin hoc morbo afflictorum vita defendi & in plures annos protrahi per Dei gratiam posſit, cui etiam pro concesſis in hoc negotio viribus ſoli Gratias æternas decernimus.